

Proteini za Afri- čane

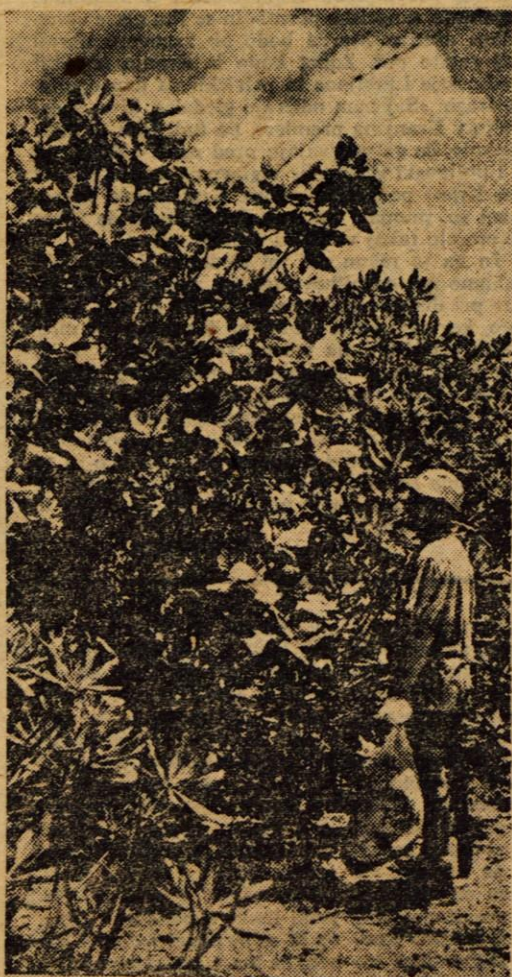
Kranj
20. marca 1965

Številka 11

Kmet v sahelu, živi tri dni od enega datelja: prvi dan poje kožo, drugi dan sočno meso in tretji dan izsesa vsebino koščice.

Sahel je tisti prostrani pas savane ob južnem robu saharske puščave, ki je nekoč predstavljal bistvo Sudanskega cesarstva. In prav tega kmeta neprestano srečujemo, ko hodi po sledovih preteklosti.

Velik je, suh, prijazen, in ponosen. Zavrt v svojih štirinajst metrov bombaževine, nosi na ramenih bučo, polno prosa ali riža in v mislih preštevava kovance, ki jih bo skoval na trgih v Fort-Lamyju, Niameyu ali Bamaku. Včasih se zgodi, da poganja pred seboj mršavca osla. Ko gremo mimo, ga ustavi z dolgo erostavno vrvjo ali s tankim jermenom iz dobro obdelanega rjavega usnja. Kmetov korak je menak, voljan. Več dni bo na trgu prodajal tistih nekaj kilogramov žita, ki jih je z velikim naporom iztrgal skopi zemlji. Niti za trenutek se ne bo zmenil za čas ali razdobje, ki ga loči od doma.

Košeni telesi otroka in starca pravita isto: Afričani jedo slabo

Takrat, ko je Evropa še globoko spala pod ledeno odejo, je bila Afrika raj. Zato ni čudno, da se je v človeških glavah porodila misel, da je prav tu zibelka prvega živega bitja.

Od vrhov Atlasa do Kilimandžara — dolga, nenehno se menjajoča igra step in močvirij s tropskimi gozdovi. In potem jezero Čad, ki je bilo nekoč tridesetkrat večje od jezera Lemana danes. Nekdanja pomembnost reke Niger se prav lahko primerja s pomembnostjo brazilske Amazonke. Orjaški veletoki z blatnimi vodami: njihova imena Saoura ali Tafassasset so svojo nekdanjo veličino in silovitost zadržala samo še v starih zapisih. V njih je prav tako moč najti neplodne planote in sledove poti, ki so si jih izposojala težka prekosaharska vozila.

Silna otoplitev ozračja je priklalala evropski kontinent iz njegove tisočletne odreenelosti. Ledeniki so se umikali, na njihovem mestu so hiteli gozdovi. Afrika pa je tonila v žgočo osamljenost.

Človek in žival sta se pogreznila v tropski pragozd, čigar obseg je postal skromnejši. Nekateri so si poiskali zavetje v globelih Hoggari in Tibestiji. O njih pripovedujejo čudovite slikarije — zapuščina davnih prednikov Tuarega.

Pod prostranim nebom, vse od Rakovega povratnika do Kozorovega ozvezdja, živi dve sto milijonov temnopoltih bitij. Njihova domovina je ogromna — velika kot štiri Evrope skupaj (brez Sovjetske zveze), vendar dvakrat manj naseljena. V dvajsetih letih se bo prebivalstvo brez dvoma podvojilo. Čeprav je opaziti znaten napredek, se svet vendarle vprašuje, kako vskladiti počasen ekonomski razvoj z neustavljivim izbruhom novega prebivalstva.

Za težko delo — petdeset tisočakov

Vse ozemlje od Mauritanije do meja Južnoafriške unije kaže značilnosti prepočasnega razvoja. Nad osemdeset odstotkov Afričanov obdeluje ne preveč plodno zemljo na najbolj primitiven način, ki zapira vrata slehernemu napredku. Temu, da je najmanj osemdeset odstotkov prebivalcev analfabetov, je brez dvoma krivo pomanjkanje učnih sredstev in ne nazadnje njihova zdravstvena zaščita. In končno — učinek sedanjega sistema mednarodne izmenjave se najbolj očitno kaže v obubošanju že tako revnih pokrajin, seveda v korist bogatih industrijskih dežel. Vsi ti pogoji se izražajo v izredno nizki življenjski ravni: povprečni letni dohodek Afričana (čeprav je to težko točno določiti) je komaj kak tisočak nad petdeset tisoč dinarjev. Ta številka je prešibka, da bi si lahko človek ob njej ustvaril jasno sliko o nedopovedljivi bedi, s katero se otepa ogromna masa afriškega prebivalstva.

Težki primeri neprestane lakote so relativno maloštevilni, razen v času, ko se naravne sile zarotijo proti temnopoltim prebivalcem. Takrat se strahotna nadloga razširi vsepovsod. Medtem ko so stare zaloge izčrpane in nova letina še nepospravljena, se hranijo ljudje s koreninami in ne redko celo z mrčesom in žuželkami. Kadar je letni čas količakaj krut in če mu priskočijo

na pomoč še roji kobilic in jate sestradanih ptic, ki neusmiljeno opustošijo vse, kar dobe zelenega na polju, takrat lakota razprostre svoja požrešna krila. Še vedno se spominjamo pošastnih fotografij belgijskega Konga, nekaj mesecev pred njegovo neodvisnostjo. Političnim neredom so pridale svoje še hude vremenske težave. Situacija v Zgornji Volti, severnem Kamerunu ali v severnem Togu je obupna. Leta 1943 so v Ruanda-Urundiju našli 36.000 žrtev lakote. Nyasa leta 1959 ter Somalija in Kenija leta 1960 so prenašale strahotno pomanjkanje in lakoto. Legenda o rodovitni tropski zemlji, o velikodušnem in darežljivem gozdu, splahni ob izjavi znanstvenikov:

»Prst v vlažnih pokrajinah vsebuje relativno malo hranilnih snovi, plitka je, izprana, revna s humusom in slabo rodovitna v sedanjih pogojih vzdrževanja... kaže neko vznemirljivo nagnjenje, da jo bo v primeru, če ne bo pokrita z rastlinsko odejo, uničila erozija.«

»Telovadba« proti lakoti

Ta kratek zapis, ki ga je napravil član Organizacije Združenih narodov za prehrano in kmetijstvo (FAO) kaže, kakšne naravne težkoče mučijo afriškega poljedelca prav vsak dan. Njegovo življenje je brezkončna »telovadba« proti lakoti. Profesor Piersaerts, raziskovalec v Kasaju, pripoveduje:

»V sušni dobi, ki traja od meseca maja do septembra, postaja rastlinska hrana — zeleni poganjki vseh vrst in sadje — vedno redkejša. Nasprotno pa je moč dobiti malo — toda res zelo malo — nizke divjadi in včasih kakšno ribo. V septembru in oktobru, ko se kar vrstijo močni deževni naliivi, trava nenadoma ozeleni in divje hiti kvišku, potoki narastejo, popolnoma pa se preneha lov in ribarjenje. Nikjer ni ničesar, ne jagod, ne sadja, ne mrčesa. Samo tu in tam je nekaj gob, s katerimi se preživlja črni domorodec, dokler se konec novembra ne pojavijo krilate mravlje, ki rešijo kritično situacijo.

Prava lakota torej ni pogosta, toda vedno je na preži. Afrika — vsa Afrika — je malo in slabo. Najsplošnejša in najbolj dramatična pomanjkljivost prehrane je brez dvoma pomanjkanje proteinov, ki so za sleherni organizem nujno potrebni (največ jih je v mesu).

V Gabonu, na primer, poje prebivalec povprečno dva kilograma mesa na leto. V Nigeriji pada ta povpreček na en kilogram, medtem ko znaša v Čadu enajst in v Senegaliji trinajst kilogramov. Splošno povprečje za vso zahodno Afriko pa je pet in pol kilograma.

Vkoreninjene navade v prehrani in starodavni običaji so težka ovira za izboljšanje afriškega jedilnika. Čredo katerih koli domačih živali imajo še vedno za zunanji znak bogastva. Prav nič pa ni važna njena trgovska vrednost. Gledajo le še na velikost črede. Celu v predelih, kjer nikoli ne pušči muha ce-ce, je poraba mesa omejena:

»Afričani jedo meso, in še to samo goveje, le ob praznikih in važnejših obredih ali ko žival pogine zaradi bolezni ali starosti. Kokoši in jajca hranijo načelno samo za darila, prav tako pa je tudi z divjačino, ki jo sorazmerno redko lovijo.« (FAO)

Prve žrtve podhranjenosti so otroci; tudi največ jih je. Število smrtnih primerov je pet do desetkrat večje kot v Evropi. Pri otrocih od ene do četrtega leta je celo petindvajsetkrat večje. Vzrok je popolnoma jasen: organizem zahteva v tej starosti večjo količino proteinov, če jih ne dobi, največkrat propade.

Človek v ekvatorialnem pragozdu se hrani predvsem z gomolji: manioca, jama, tara ali macaba, sladkega krompirja in z bananami. Vsa ta »hrana« pa vsebuje izredno malo dušikovih elementov, kar je posebno slabo za nosečnice in matere, ki dojijo. Afriški otrok ostane pri materinih prsih dve, tri, pogosto celo pet let.

Prehod pri otrocih, ki se prenehajo hraniti pri materi, je oster. Ou materinih prsi morajo naravnost k škrobnatemu gomolju manioca, ki pa ne vsebuje dušika. To pogosto povzroči strašno in nevarno bolezen Kwashiorkor, ki čisto zahteva veliko žrtev. Tisti pa, ki ji uidejo, ostanejo vse življenje telesno in umsko nekoliko nerazviti. Bolezen je doma v tropskih pokrajinah Dakarja in Zanzibarja.

(Nadaljevanje prihodnjič)

**Dragi
bralci!** Odločili smo se
uvesti novo rubriko

Mi in filmsko platno

Namenjena je predvsem zasledovanju tekočega sporeda, odnosu med kvalitetskimi filmi in plažo, zasledovanju politike kinematografov in ne nazadnje — opozorilom na drobne nepravilnosti, ki pa lahko združene predstavljajo resne ovire. V kolikor želite, pošljite svoje pripombe na uredništvo GLASA s pripisom: za MI IN FILMSKO PLATNO.

Prva, po mojem mnenju nujna, je kategorizacija posameznih kinodvoran. Eliten je CENTER. Žal se dostikrat njegova elita kaže predvsem v opremi, mnogo manj pa v programu. V njem imajo svoj prostor veliki, dragi filmi, ki nosijo veliko denarja. Večina filmov v Centru je na sporedu cel teden in se spored v bistvu ne menja dosti. Dvorana je med gledalci priljubljena, ker je okusno in sodobno opremljena.

STORŽIČ. Dvorana ni lepa, ne moderna, še manj pa priljubljena. Publika, ki se tu zbira je pod kritiko in hlepi predvsem po spektaklih in vesternih, za kvalitete filma pa je edin sprejem negodovanje in izgrede. Po sporedu sodeč pa je to najboljši kinematograf v Kranju. Vsi boljši filmi so obsojeni, na propad v stari, adaptacije potrebni dvorani. V Storžiču igrajo zato, ker je dvorana cenejša in propad ni tako finančno boleč. Publika pa se dvorani izogiba, tako da razen spektaklov vsi filmi hitro propadejo. Torej je Storžič propad dobrih filmov, ki bi lahko v Centru uspeli.

SVOBODA STRAŽISČE je po kvaliteti dvorane slabša od obeh, vendar je publika srednje dobra, spored pa najboljši. Čeprav je Stražišče samosvoj del Kranja so filmi, na sporedu v Svobodi, najboljše, tako da se »strašanom« ni treba pritoževati. Ob isti programski politiki, z malo boljšo publiko in lepšo, modernejšo dvorano bi bil to najboljši kinematograf v Kranju.

FILMI:

LEPA LOLA je španski barvni film, ki je v svetu, posebno pa pri nas, doživel nekaj uspeha samo na račun glavne igralkice — lepe Sarite Montiel. Vse skupaj pa v resnici ni vredno niti počenega groša in je film v primerjavi s Prodajalko vijolic bedna senca, ki tudi najbolj vztrajnih občudovalcev »lepe« Lole ne bo mogel več navdušiti. Morda ne bi bilo napačno, ob boljših časih, vprašati pristojne zakaj dajejo devize za taka skrupala, ki nimajo nobene zveze s stvarnostjo in našim življenjem. Vsem, ki bi hoteli v kinu preživeti nekaj prijetnih uric — čeprav konformistično — obiska ne svetujem, ker bodo razočarani, za strah pa naj vam strogo zaupno izdam, da se bo lepa Sarita držala do kraja — najmanj od nedelje do četrka, da o ostalih dneh prihodnjega tedna ne govorimo.

SONCE V MREŽI pa je popolno nasprotje Sariti. Veseljaška zgodba mladih ljudi z obvezno malce melanholičnim odnosom je vsekakor prijetna osvežitev programa, vendar žal samo premierskega. Film je namreč češki in ga kranjski kinematografi ne upajo, vsaj spored kaže tako, predvajati. Vidite ga lahko samo v soboto ob 20 uri (to naj bi bila premiera!) in v ponedeljek ob isti uri, v kinematografu druge stopnje — Storžiču. Malce nenavaden odnos, ki že v naprej onemogoča uspeh vzhodnemu filmu, saj Storžiča kvaliteten film ne bo nikoli napolnil — za tja so raz-

ne Lepe Lole. Tako pa ostajajo v Centru, ki naj bi bil reprezentativna dvorana in vanj publika raje zahaja, spektakli in Lepe Lole, ki imajo uspeh že v naprej zagotovljen. Odnos ni ravno najboljši, zato pohitite, da boste film videli, KER ZASLUŽI VSAJ POZORNOST PUBLIKE IN BI BILA SKODA ZAMUDITI DOBER FILM.

PJSANE NOGAVICE so poljski barvni mladinski film, ki vsekakor zasluži pozornost mladih in ogled priporočamo.

SVITANJE je jugoslovansko delo srednje kvalitete, brez posebnih pretenzij, ki je popolnoma

upravičeno v Storžiču — glede na svoje kvalitete, ne pa glede na kvalitete ostalih.

Sicer pa bo na sporedu še nekaj reprizne plaže, kot je n.pr. SLUČAJ INSPEKTORJA SIRDINGA — nemška kriminalka v limonadni izvedbi, vestern NA MUHI, ki bo verjetno zopet »ČUDOVITO RAZREZAN IN MONTIRAN«, ter vseh režiserjevih, scenaristovih in igralskih neumnosti polno OBLEGANJE SIRAKUZE. Ob tem lahko samo še sanjam o dobrem sporedu, kajti do petka bo v Storžiču nekaj novega z obilno dozo plaže, pod naslovom — REPRIZE.

Distributerji na zatožni klopi

Pred gospodarsko zbornico bo v kratkem zanimiv spor. Kinematografsko podjetje Kranj bo tožilo nekatere distributerje zaradi trgovske nemorale in kršenja splošnih pogojev poslovanja. V čem je stvar?

Že pred nekaj tedni so v kinematografskem podjetju dali v program nekaj zelo dobrih filmov, kot so Hitchcockovi PTICI, znani velefilm NAJDALJSI DAN. Vse te filme bi morali do danes že videti na rednem sporedu nismo pa nobenega. Posredni krivec za to je KINEMATOGRAFSKO PODJETJE LJUBLJANA. Može iz Ljubljane so namreč ob nakupovanju novih filmov v prisotnosti večje skupine upravnikov kinematografov postavili najbolj nemogočo in, vsaj za naš družbeni sistem, nesprejemljivo zahtevo: »V Ljubljani ne bomo predvajali nobenega filma, ali pa ga bomo preterminirali, v kolikor bi bil na sporedu prej v Kranju, kakor v Ljubljani.«

Svoja izvajanja so utemeljevali s prepričanjem, da je Kranj nekakšno ljubljansko predmestje in da je zato povsem naravno in logično, da so premiere filmov prej v Ljubljani, kakor v Kranju. Najlepše je njihovo početje (pritisak na distributerje) razvidno iz primera Pticev. Kranjsko kinematografsko podjetje je film rezerviralo in bi ga lahko predvajalo od 27. 2. do 7. 3. 1965. Takrat je bilo še vse v najlepšem redu. Vendar je Ljubljana zvedela za svojo konkurenco in ugotovila, da bi bil film v Ljubljani lahko na sporedu šele mesec dni kasneje. Posledice: pritisak na distributerja. In filma ni bilo več na razpolago, pojavile so se vse mogoče in nemogoče ovire, film je bil nenadoma strašno zavzet, nihče na distribuciji ni vedel, kje naj ga predvajajo — v Ljubljani ali Celju, tako da (KAKO SAMOUMEVNO) za Kranj ni bil več na razpolago. PTICI so odpadli. Nato je odpadel NAJDALJSI DAN. (VIDELI SMO SAMO PREMIERO, REPRIZ PA DO MAJA ALI JUNIJA NE BO!) Kljub temu, da so film predvajali v Trboviah in da od tedaj naprej leži v skladišču v Ljubljani, ga za nas ni na razpolago.

Kakor kaže imajo distributerji na zalogi dovolj zvijač, da lahko gledalce nekaterih področij prikrajšajo za predstavo. Sedaj pa lahko vsi malo širše pogledamo zadevi v globoko gnile oči. Distribucije so dolžne tako kot vsa trgovska pod-

jetja poslovati tako, da so dobrine pristopne vsem potrošnikom pod enakimi pogoji. Prav tako kot je kazniva prodaja pod pultom (za razne »gospe« najboljšo blago —), zveze in poznanstva lahko še koristijo — tako je kaznivo tudi onemogočanje predstave s primitivnimi izgovori. To velja za distribucije, ki pa niti niso najbolj umazano perilo v žehi, ki bi sledila, saj je kolektiv Kinematografskega podjetja sklenil zadevo predati gospodarski zbornici.

Najbolj se bodo z umazanijo dajali močje iz ljubljanskega kinopodjetja, ki so v teh pogojih najbolj podobni organizirani skupini gangsterjev, za katere je izsiljevanje samo sredstvo za doseg cilja. Kako naj sicer imenujemo njihove izjave? Kratkčasenje? Ali pa morda rahla šala? Veste potem bodo vsi prisegali, da so se samo šalili, da tudi če bi mislili resno, distributerjem ne bi bilo treba početi tega, saj jih nihče neposredno ni silil v tako ravnanje, nihče jih ni podkupoval — delajo pač po svoji pameti. Takrat bi bil rad prisoten. Namreč po dolgem času bi se pri nas zopet zgodil čudež. Ob njihovih zagovorih bi človek kar videl, kako vrlim možem iz Ljubljane pogahajo »angelske perutice« in se jim glave »svetniško« svetijo. Morda bodo ob zagovoru ubrali bolj zavito pot. Zopet bodo iz Kranja naredili predmestje Ljubljane in privlekli na dan oguljeno frazo: »Saj nam odžirajo gledalce, ki se sedaj vozijo v Kranj na premiere, pa tudi film ni tako zanimiv, če ga predvajajo pred nami.« Menda so si ljubljanski velemožeje v glavnem sami krivi, če jim Kranj pobere premiere. Kratkamalo prepočasni so, premalo načrtno delajo, tako da filma ne morejo takoj vključiti v program.

In na ta račun naj mi gledamo slabe filme? Čakamo naj na njihovo milost, medtem ko filmi leže pri distributerjih brez koristi? Ali naj samc zato, ker smo blizu Ljubljane čakamo na dobrohotno privolitve, na vrženo kost? Mislim, da je Kranj še vedno samostojno mesto, da ima v okviru občine skupščino in da ga do sedaj nihče, razen odgovornih iz ljubljanskega kinematografskega podjetja ni štel za ljubljansko predmestje. Zato je zadeva pred gospodarsko zbornico in ta bo menda naredila red — tako početje meji na skrajno nesramnost in vnaša korupcijo, ki pa je pri nas ne sme biti!

POGAČNIK JOŽE

Pomlad se bliža

Čez 24 ur 30 minut 11 sekund se bo zopet po koledarskem času pričela pomlad. Da bo v tem času res pomlad je potrдіl tudi moj prijatelj Francelj. On je namreč vso zimo dremal za »mašino«, zdaj pa pravi, da se ga že luteva pomladanska utrujenost. Vse to dokazuje, da bomo vsi lahko zopet zapeli isto večno mlado popevko »Tiho, tiho prišla je v deželo pomlad«. Prav tako tiho pa

so se tudi cene osvobodile zimskega mraza in poskočile nenavadno v zrak kakor živo srebro v barometru.

Povedati moram, da sem cel dan pred pomladjo stal pred trgovino in gledal nebo. Ljudje so v ustavljali ob meni in me spraševali: »Ja, kaj pa gledate?«

»Kruce fiks, kaj gledam?« nove pomladanske cene v izložbi, ki so tako visoko postavljene, da si lahko zlomiš

vrat, ko se oziraš za njimi! sem jim odgovoril.

Pri tej pomladski podražitvi pa nisem mogel prenesti podražitve jogurta. Zato sem vsled tega nadrl tistega navijalca cen in veste, kaj mi je dejal?

Rekel mi je: »Kaj pa jamrate. Če se je jogurt podražil za 5 dinarjev? Če smo za povišanje jogurta prepričali občino in okraj, bomo pa še vas!« Da, pomladi se vse oživi, vse prebuja — tako tudi išijasi in če ima človek srečo gre lahko na lastne stroške v zdravilišče. Tudi zvončki in trobentice naznanjajo

pomlad. Šopek zvončkov pa ne pomeni, da ste s tem, ko letos na trgu stane samo 50 dinarjev. To pa verjetno za pričami že opravičeni do odločbe za upokojitve. Če boste dobili odločbo pa še ne pomeni, da boste z višino do- ločenih prejemkov zadovoljni. Vsled tega znate tudi vi na smrtni postelji napisati isto, kar je napisal moj so-

sed. Takole je napisal v svoj testament: Moje kosti zapuščam »fabriki lima« s poslednjo željo, da bi se še drugi nalimali kot sem se jaz v pričakovanju izdatnega penziona in znižanja cen. Ce ste prenehali delati, to še

Grega

RADIJSKI SPORED

VELJA OD 20. MARCA DO 26. MARCA 1965

Poročila poslušajte vsak dan ob 5.15, 6., 7., 8., 10., 12., 13., 15., 17., 22., 23. in 24. uri ter radijski dnevnik ob 19.30. — Ob nedeljah pa ob 6.05, 7., 9., 12., 13., 15., 17., 22., 23. in 24. uri ter radijski dnevnik ob 19.30.

SOBOTA — 20. marca

8.05 Poslušajmo Planinski oktet — 8.25 Zabavne melodije — 8.55 Radijska šola za nižjo stopnjo — 9.25 Mladi glasbeniki glasbene šole iz Kranja pred mikrofonom — 9.45 Četrte ure s pevcem Vice Vukovom — 10.15 Glasbeni sejem — 11.00 Nimaš prednosti — 12.05 Kmetijski nasveti — 12.15 Domače pesmi in napetvi — 12.30 Naša pesem — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Fragmenti iz slovenskih oper — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.30 Pojeta zbor Kluba korških Slovencev — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Gremo v kino — 17.35 Pesmi in plesi jugoslovanskih narodov — 18.15 Izložbeno okno — 18.45 S knjižnega trga — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 V soboto zvečer — 21.00 Zaplešite z nami — 22.10 Oddaja za naše izseljence — 23.05 Za prijeten konec tedna

NEDELJA — 21. marca

6.00 Dobro jutro — 6.30 Napotki za turiste — 7.40 Pogovor s poslušalci — 8.00 Mladinska radijska igra — 8.40 Iz albuma skladb za otroke — 9.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — I. — 10.00 Se pomnite, tovariši — 10.30 Pesmi borbe in dela — 10.40 Nedeljski koncert lahke glasbe — 11.40 Nedeljska reportaža — 12.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — II. — 13.30 Za našo vas — 13.50 Pred domačo hišo — 14.00 V svetu opernih melodij — 15.05 Sportno popoldne — 18.00 Humoreska tega tedna — 18.20 Zabavni intermezzo — 18.30 Večerne harmonije — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Naš nedeljski sestanek — 21.30 Iz slovenske simfonične glasbe — 22.10 V plesnem ritmu z orkestrom Kurt Edelhagen in Werner Müller — 23.05 Prebujene senčke in druge komorne skladbe

PONEDELJEK — 22. marca

8.05 Jutranji zabavni zvoki — 8.55 Za mlade radovedneže — 9.10 Zapijmo in zaplešimo — 9.25 Iz narodne zakladnice — 9.45 Igrajo vam tuje pihalne godbe — 10.15 Pisan orkestralni intermezzo — 10.35 Naš podlistek — 10.55 Glasbena medigra — 11.00 Nimaš prednosti — 12.05 Kmetijski nasveti — 12.15 Čez nrib in dol — 12.30 Domači in tuji virtuozi — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Odlomki iz opere Bagdadski brivec — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.30 Zabavni zbori — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Glasbena kri-

žanka — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Zvočni razgledi — 18.45 Svet tehnike — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Izbrali smo za vas — 20.40 Pianistka Gina Bachauer — 21.10 S popevkami po svetu — 23.05 Literarni nokturmo — 23.15 Jazz orkestri vam igrajo

TOREK — 23. marca

8.05 Zadovoljni Kranjci in ansambel Mihe Dovžana — 8.25 Od melodije do melodije — 8.55 Radijska šola za srednjo stopnjo — 9.25 Pisana scena iz opere Evgenij Onegin — 9.45 Četrte ure z orkestrom Carmen Dragan — 10.15 Glasbeni sejem — 11.00 Nimaš prednosti — 12.05 Kmetijski nasveti — 12.15 Nekaj narodnih pesmi — 12.30 Iz koncertov in simfonij — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Radijska šola za višjo stopnjo — 14.35 Pet minut za novo pesmico — 15.30 V torek nasvidenje — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Koncert po željah poslušalcev — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Pol ure s plesnim orkestrom Radia Ljubljana — 18.45 Na mednarodnih križpotjih — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Majhen recital violini- sta Slavka Zimška — 20.20 Radijska igra — 21.15 Sere- nadni večer — 22.10 Glasbe- na medigra — 22.15 Skupni program JRT — 23.05 Nočni koncert z deli jugoslovanskih skladateljev

SREDA — 24. marca

8.05 Glasbena matineja — 8.55 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.10 Baritonist Edvard Sršen poje sloven- ske narodne pesmi — 9.25 Domače pesmi in napetvi — 9.45 Igra kitarist Antonin Bartoš — 10.15 Melodije za razvedrilo — 10.45 Clovek in zdravje — 10.55 Glasbena medigra — 11.00 Nimaš pred- nosti — 12.05 Kmetijski na- sveti — 12.15 Ansambel Franka Jankoviča — 12.30 Odlomki iz opere Figarova svatba — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Radijska šola za srednjo stopnjo — 14.35 Kaj in kako poje mladi pev- ci pri nas in po svetu — 15.30 Folklorna oddaja — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 O življenju in delu Johannea Brahmsa — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Iz fonoteke radia — 18.45 Naš razgovor — 19.05 Glasbene razgledni- ce — 20.00 Poje Akademski pevski zbor iz Ljubljane — 20.20 Tako pojo in igrajo v Budimpešti — 20.40 Wozzeck — opera — 22.10 Plesni zvoki z orkestri — 23.05 Literarni nokturmo — 23.15 Jazz s plošč

ČETRTEK — 25. marca

8.05 Jutranji zabavni zvoki — 8.55 Radijska šola za višjo stopnjo — 9.25 Rokec na drugem koncu mesta — 9.36 Igrajo in pojo vam Logarski fantje — 10.15 Glasbeni se- jem — 11.00 Nimaš predno- sti — 12.05 Kmetijski nasveti — 12.15 Trio Slavka Avseni- ka in Fantje na vasi — 12.30 Sonatina in concertino — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Slovenski pevci v ope- rah italijanskih veristov — 14.35 Naši poslušalci česti- tajo in pozdravljajo — 15.30 Igra vam Kmečka godba — 15.40 Literarni sprehod — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Turistična oddaja — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Odskočna deska — 18.45 Jezikovni pogovori — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in napevov — 21.00 Večer umetniške besede — 21.30 Glasbeni nokturmo — 22.10 Nočni akordi — 23.05 Schubertov večer

PETEK — 26. marca

8.05 Popularen izbor orke- stralne glasbe — 8.35 Dvaj- set minut z zabavnim orke- strom romunskega radia — 8.55 Pionirski tednik — 9.25 Pihalna godba Rudolf Urban- ec — 9.35 Pet minut za novo pesmico — 10.15 Komorni zbor RTV Ljubljana poje pesmi — 10.35 Novo na knjižni polici — 10.55 Glas- bena medigra — 11.00 Nimaš prednosti — 12.05 Kmetijski nasveti — 12.15 Pred domačo hišo — 12.30 Uverture in arie iz oper Rossinija — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Radijska šola za nižjo stopnjo — 14.35 Trio: flavta, čembalo in violončelo — 15.25 Napotki za turiste — 15.30 Japonska narodna gla- ba — 15.45 Novo v znanosti — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Petkov simfonični kon- cert — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Re- vija naših pevcev zabavne glasbe — 18.45 Kulturna kro- nika — 19.05 Glasbene raz- glednice — 20.00 Zvočni mo- zaik — 20.30 Tedenski zu- nanjopolitični pregled — 20.40 Slovenska klavirska glasba — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih — 22.10 Za ljubitelje jazz — 23.05 Literarni nokturmo — 23.15 Posvečenje pomladi

K I N O

Kranj »CENTER«

20. marca amer. barv. CS film KOMANCEROSI ob 16., 18. in 20. uri, premiera špan. barv. CS filma LEPA LOLA ob 22. uri

21. marca amer. barv. CS film KOMANCEROSI ob 15, 17. in 19. uri, špan. barv. film LEPA LOLA ob 21. uri
22. marca špan. barv. film LEPA LOLA ob 16., 18. in 20. uri

23. marca špan. barv. film LEPA LOLA ob 16., 18. in 20. uri

24. marca špan. barv. film LEPA LOLA ob 16., 18. in 20. uri

25. marca špan. barv. film LEPA LOLA ob 16., 18. in 20. uri

Kranj »STORŽIČ«

20. marca amer. barv. film PONOSNI UPORNIK ob 18. uri, premiera češkega filma SONCE V MREŽI ob 20. uri

21. marca polj. barv. film PISANE NOGAVICE ob 10. uri, amer. barv. film PO- NOSNI UPORNIK ob 14. in 20. uri, amer. barvni film DOBRI DUH PARIZA ob 16. in 18. uri

22. marca ameriški barvni CS film KOMANCEROSI ob 16. in 18. uri, češki film SON- CE V MREŽI ob 20. uri

23. marca nemški film SLUČAJ INSPEKTORJA SIR- DINGA ob 16., 18. in 20. uri

24. marca amer. barvni CS film NA MUHI ob 16. in 18. uri, jugoslovanski film SVITANJE ob 20. uri

25. marca italijanski barvni CS film OBLEGANJE SIRA- KUZE ob 16., 18. in 20. uri

Cerkije »KRVAVEC«

20. marca franc. barv. CS film CARTOUCH ob 18. uri, ameriški barvni film ZAKON PRERIJE ob 20. uri

Naklo

21. marca amer. barv. CS film RAZKOSJE V TRAVI ob 16. in 19. uri

Preddvör

20. marca amer. film VSE ZA SMEH ob 19.30

Gorje

21. marca ameriški film VSE ZA SMEH ob 16. in 18.30

Jesenice »RADIO«

20. do 21. marca angleški barvni CS film VLOMILEC

22. marca angleški barvni film POD OKRILJEM NOCI

23. do 24. marca francoski VV film ALARM NA JEZU

25. do 26. marca italijanski barvni VV film KAPETAN OGENJ

Jesenice »PLAVŽ«

20. do 21. marca francoski VV film ALARM NA JEZU

22. do 23. marca angleški barvni CS film VLOMILEC

25. do 26. marca ital. barv. film PASJE ŽIVLJENJE

Zirovnica

20. marca francoski film POKLICNA SKRIVNOST

21. marca jugoslovanski film POZOR, DRŽAVLJAN POKORNI

24. marca angl. barv. CS film VLOMILEC

Dovje-Mojstrana

20. marca jugoslovanski film POZOR, DRŽAVLJAN POKORNI

21. marca francoski film POKLICNA SKRIVNOST

25. marca angl. barv. CS film VLOMILEC

Koroška Bela

20. marca ital. barv. film PASJE ŽIVLJENJE

21. marca ital. CS film Z OGNJEM IN MEČEM

22. marca franc. VV film ALARM NA JEZU

Kranjska gora

20. marca ital. CS film Z OGNJEM IN MEČEM

21. marca ital. barv. film PASJE ŽIVLJENJE

25. marca franc. VV film ALARM NA JEZU

Podnart

21. marca ameriški barvni film AVANTURE MLADEGA CLOVEKA ob 16. in 18.30

22. marca špan. barv. film KRALJICA SANTEKLER ob 19. uri

Radovljica

20. marca špan. barvni film KRALJICA SANTEKLER ob 20. uri

20. marca poljski film KJE JE GENERAL ob 17.30 uri

21. marca špan. barvni film KRALJICA SANTEKLER ob 16., 18. in 20. uri

21. marca poljski film KJE JE GENERAL ob 10. uri do- pooldne

23. marca polj. film UMOR V TAKSIJU ob 20. uri

24. marca polj. film UMOR V TAKSIJU ob 18. in 20. uri

25. marca amer. barv. film ZAJTRK PRI TIFFANY ob 20. uri

26. marca angl. CS film LAŽNIVI BILLY ob 20. uri

gledališče

PREŠERNOVO

GLEDALIŠČE V KRANJU

NEDELJA — 21. marca ob

10. uri URA PRAVLJIC — 19 program

Alan je potisnil zapah nazaj in jih skušal odpreti. Bila so zaklenjena. Obrnil se je tedaj k Hackittu: »Ali veste za ključ teh vrat?« Sam se je obotavljal. Po stari navadi bi se rad naredil nevednega in kolikor mogoče neumnega.

»Ej da, ključ je res tu,« je odvrnil nazadnje, ko je prevladala radovednost in želja, da bi zvedel, kaj je za vrati.

»Pri napušču kamina visi. Znano mi je čisto slučajno, ker...«

»Ker ste poskušali uporabiti ga,« je dejal Alan. Toda Sam je odločno ugovarjal in sicer tako odločno, da mu je Alan nazadnje le verjel in si mislil, da morda še ni našel ugodne prilike za izvedbo svojega načrta.

Alan je stopil k vratom, ki so vodila v zgornje nadstropje in prisluhnil, ker se mu je zdelo, da je slišal govoriti Meistra. Ko je prišel Lomond, je začutil Wembury rahlo utrujenost. Vedel je, da je vse straženje pravzaprav nepotrebno. Če si je hotel priznati resnico, je čakal samo, da bi videl Mary Lenley.

Tudi Lomond mu je delal preglavice. Zdelo se mu je, da je ta navdušeni detektiv amater že skoraj popolnoma podlegel očarujočemu vplivu Core Ann. Dvakrat ju je že videl skupaj in ga opozoril na to. Spomnil se je zadnjega njunega razgovora o tej zadevi.

»To je nevarna ženska, doktor!« ga je svaril.

»Jaz pa strahovito nevaren mož,« je odvrnil doktor Lomond. »Ugaja mi, kaj hočete — in pa smili se mi ta mlada stvarca. To je moja največja hiba, veste, to usmiljenje do žensk, hehe!«

»Pazite samo, da se nekega dne ne boste morali smiliti samemu sebi!«

»Kadar 'koksa', potem sede za klavir,« je razlagal Sam. »Veste, takrat ne vidi nič in ne sliši nič. Včasih me spravi čisto iz hišice.

»Muzikaličen? To ni dobro!«

»Dobro igra,« je dejal Sam zaničljivo. »Jaz ljubim glasbo, toda tisto, kar igra on...« zavižgal je nekaj taktov iz Chopinovega Nocturna — »ježeš, človek bi skočil iz kože!«

Zazvonilo je pri hišnih vratih in nekdanji kaznjenec je šel odpirat. Dr. Lomond je, z rokami v žepih sedel na klavirski stolič in nadaljeval z ogledovanjem sobe. V tem, ko se je ogledoval po sobi, se je zgodilo nekaj nenavadnega. Nad vrati v oboju se je nenadno posvetila rdeča lučka. To je bil nedvomno signal, toda od koga. Medtem, ko je še strmel v vrata, je luč ugasnila. Lomond se je po prstih splazil k vratom in prisluhnil, toda slišal ni ničesar.

Tu pa se je že vrnil Hackitt in prinesel nekaj pisem.

»Pošta — « je začel in obstal, ko je videl Lomondov obraz.

»Hackitt,« je mehko vprašal doktor, »kdo je razen vas in Meistra še v hiši?« Pogledal ga je nezaupno.

»Nič. Stara kuharica je bolna.«

»Kdo pripravlja Meistru zajtrk?«

Jaz,« je pokimal Sam.

Lomond je pogledal na strop. »Kaj je nad to sobo?«

»Ropotarnica.« Hackittova zadrega je rasla.

»Kaj pa se je zgodilo, doktor?«

Lomond je zmajal z glavo. »Mislim sem le... nič, nič!«

»Čakajte no, nekaj bi rad izlekli iz mene? Ali bi si radi ogledali ropotarnico, doktor?«

»Mislim — no, Meister ni na najboljšem glasu. Ali vaš brat ve, da še vedno delate tu?«

Odkimala je in senca je preletela njen obraz.

»Ne — nisem mu hotela delati skrbi. Johnny piše v svojih pismih take čudne stvari.«

Alan je globoko vzdihnil. »Mary, saj veste, kje me vedno lahko najdete.«

»Da, Alan, saj ste mi to že enkrat rekli,« je rekla začudeno.

»Ker — no, ne morete vedeti, kakšne težave se lahko pojavijo. Rad bi — želel bi, no, da bi čutili, če bi se kdaj pripetilo kaj neprijetnega...« Govoril je čisto nepovezano.

»Neprijetnega?«

Pomislila je, če je uganil. Ta misel jo je prestrašila.

»In če bi — no, bi bili kdaj v sili,« je nadaljeval obupno. »Saj veste, kaj mislim? No, če bi kdo... kako naj to povem?... Če bi vas kdo nadlegoval, potem bi rad videl, da bi prišli k meni. Ali hočete storiti to?«

Njene ustnice so trzale. »Alan, sentimentalni postajate!«

»Oprostite!« Prijel je za kljuko pri vratih, ko ga je poklicala po imenu.

»In vendar ste tako dober človek!« je šepnila mehko.

»Ne, mislim, da sem prismojen ose!« je dejal nejevoljno Alan in zaloputnil vrata za seboj.

Zamišljeno je obstala pri mizi. Prevzel jo je občutek, da ni vse v redu, da tiči za Maurice Meistrovo vsakdanjo prijaznostjo morda nekaj strašnega, nekaj zlega. Če bi bil vsaj Johnny že svoboden — Johnny, ki bi žrtvoval zanjo tudi življenje.

26

Čarovnik

Doktor pa se je tej Alanovi pripombi samo smejal: »Kaj pa naj pomeni ta vaša pripomba? Svarilo mladim ljudem?« To je bilo vse, kar je odvrnil Wemburyju, nato pa je naglo menjal temo razgovora.

Wembury je stal pred hišo, ko se je policijski zdravnik vrnil.

»Gor grem in pogledam še enkrat ubogega dečka,« je dejal posmehljivo. »Ali koga čakate?«

»Da — ne! Čakam na svoje ljudi,« je dejal Alan, dr. Lomond pa se je pri odhajanju tako nesramno nagajivo režal, da bi mu Alan najraje prikopal dve okrog ušes. Doktor pa se je še kar naprej pomenljivo mugal — kako tudi ne, saj se mu je prvič posrečilo, spraviti policijskega uradnika v tako zadrego, da je zardel do ušes.

Meister je spal. Zato se je zdravnik vrnil v pritličje in si je še enkrat ogledal sobo, ki je služila v Meistrovem gospodinjstvu kot uradna soba in salon.

Od nekod se je prikazal tudi Sam in opazoval zdravnika z največjim zanimanjem.

»Zunaj sem videl Wemburyja,« je pripovedoval z ljubeznivo famiarnostjo. »Sodim, da čaka samo na to, da bi videl gospodično Lenleyev.«

Doktor se je okrenil: »Kdo je to, gospodična Lenley?«

»Oh, to je naša gospodična, ki tipka na pisalni stroj,« je hitel Sam s pojasnilom in Lomondove obrvi so se dvignile v velikem zanimanju.

»O da! Ali ni to sestra tistega fanta, ki sedi v zaporu?«

»Seveda, Sir Johnnyja Lenleya. Tri leta je dobil, ker je sunil biserno verižico.«

»Tat torej?« Stopil je h klaviru in ga odprl.

»Tat gentleman!« je pojasnil Hackitt.

»Ali je že kdaj igrala?« je vprašal zdravnik in rahlo udaril po tipki.

»Ne, Sir — on! On igra.«

»Meister? Lomondovo čelo se je nagubalo.

»Oh da, saj sem že slišal o tem.«

Lomond je prikimal in sledil možaku po stopnicah navzgor, mimo Meistrove sobe, v majhen prostor, ki je bil poln pohištva.

Komaj pa sta zapustila spodnjo sobo, sta vstopila Alan Wembury in Mary Lenleyeva.

»Saj me boste še pripravili ob dobro ime, Alana,« je menila Mary smehljaje. Pravzaprav vam ne bi smela reči kar Alan, kadar ste tu službeno. Reči bi vam morala inspektor Wembury.«

»Zal bi mi bilo, če mi ne bi rekli Alan. Vsekakor pa je težje reči vam Mary. Mislim, morate na to, kako sem bil vzgojen. Vedno sem vas imenoval Miss Mary in pred vašim očetom sem vedno snemal čepico z glave.«

Mary je vzdihnila. »Ali ni vse to čudno?«

»Da — čudno!« Gledal jo je, kako je odlagala plašč in klobuk. »Ljudje ne bi verjeli, če bi brali v kaki knjigi. Lenleyevi iz Lenley-Courta in Wemburyjevi iz vrtnarjeve hišice.«

Naglas se mu je zasmejala: »Ne bodite vendar neumni! Joj, koliko pisem!«

Med vsemi jo je zanimalo le eno. Naslovljeno je bilo nanjo z lepo, malo pisavo Meistrovo, napisano s svinčnikom. Vsebinske je bila očividno tako zanimiva, da je popolnoma pozabila na Alanovo prisotnost. Opazil je, kako se je jel njen bledi obraz zalivati z živo rdečico in kako so njene oči zaživele v novi luči. Srce se mu je topilo v žalosti. Saj ni mogel vedeti, da je Meister v pismu ponovil svoje vabilo na večerjo in da je rdečico na Marynem licu rodila nejevolja.

»Mary,« je dejal zopet, »poslušajte me!«

Dvignil je glavo od pisma, ki ga je brala.

»Da!«

Kako naj jo posvari? Že vse jutro je v duhu skušal rešiti ta zanj najvažnejši problem.

»Ali se tu počutite dobro?« je vprašal v zadregi.

»Kako mislite to?« je rekla

29

V Meistrovo hišo je vodila pot, ki je bila znana le trem ljudem. Eden teh — tako je upal Meister — je bil mrtev. Drugi je bil nedvomno v zaporu — Johnny Lenley je presenetil Meistra pri njegovi skrivnosti. Meistrovo posestvo se je nekoč raztezalo do obrežja umazanega potoka. Tudi sedaj je še stalo na prostoru, ki ga je zaraščal plevel, majhno, razmajano poslopje, kjer je bilo svojčas skladišče. Prostor s poslopjem je bil še zdaj Meistrova last, čeravno ga je od ostalega posestva v Flanders-Lane ločil skupek umazanih hiš s križem kražem prepredenimi uličicami.

Tega jutra je prispel od obrežja kanala mlad mož, obstal nasproti tovarni ter se ogledoval, če ga kdo zasleduje. Nato je s ključem odklenil preperela vrata v zidovju, stopil v prostor, ves prerasel s plevelom in pohitel k nekdanjemu skladišču. Tudi tu je z istim ključem odklenil vrata, jih zaprl za seboj in zaklenil in začel stopati navzdol po zavitih stopnicah, ki so bile zgrajene šele pred nekaj leti.

Na dnu stopnic se je začel hodnik, obložen z opeko in prav toliko visok, da je lahko vzravan hodil po njem srednje visok človek. Tla so bila snažna in čeprav hodnik ni bil razsvetljen, je možak po nekaj korakih naglo našel vdolbino, v kateri so ležale štiri žepne svetilke, ki si jih je omislil Meister za svojo uporabo. Prehod je šele pred nedavnim pometel Meister sam.

Meister je pričakoval, da bo v kratkem hodil po tem hodniku slaček gost in ga tako ne bodo videli moški, ki stražijo hišo. Sam je vodil Mary Lenley po hodniku, v katerem ni bilo nič nenavadnega kot je to sicer v takih krajih običajno.

Tujec je koračil dalje in si svetil s svetilko, ki jo je držal v roki. Po hoji kakih treh minut se je pot nenadoma obrnila v leto in se končala v kleti, od koder je vodilo nekam navzgor stopnišče, pokrito s preprogo. Tujec je previdno in na lahno stopal po njem navzgor.